

Cultura i Patrimoni
Fons i col·leccions

Col·lecció del Centre de Recursos
de Biodiversitat Animal
(Facultat de Biologia)

Memòria descriptiva

Data de la darrera actualització: 02-05-2019

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Descripció

El Centre de Recursos de Biodiversitat Animal (CRBA) disposa de nombrosos exemplars de diferents grups zoològics, agrupats en tres col·leccions:

1. La primera correspon a la col·lecció històrica i comprèn una mostra d'aus i mamífers procedents del Gabinet d'Història Natural, creat el 1847.
2. Una àmplia varietat d'exemplars de grups zoològics integren la col·lecció docent i serveixen a l'alumnat per complementar els coneixements pràctics de diferents ensenyaments i assignatures.
3. Finalment, el CRBA disposa d'una col·lecció científica que aplega nombrosos exemplars de diferents grups zoològics, entre els quals destaquen els exemplars Tipus de diferents espècies.

Origen

Per trobar els orígens de l'actual CRBA, cal recular fins a l'any 1847. El Dr. Antonio Sánchez Comendador Pagniucci, nomenat el 21 de juny de 1847 catedràtic de Mineralogia i Zoologia per reial ordre d'Isabel II, va crear el Gabinet d'Història Natural a la Secció de Ciències de la Facultat de Filosofia de la Universitat Literària de Barcelona.

El 1910, coincidint amb la creació de la Facultat de Ciències, el Dr. Josep Fuset Tubià va reunir els exemplars zoològics inclosos en el Gabinet d'Història Natural i deu anys més tard (1920), amb la donació d'aquesta col·lecció al Departament de Zoologia ubicat a l'Edifici Històric de la Universitat de Barcelona, es constituí el Museu de Zoologia de la Universitat de Barcelona.

L'any 1982 la Facultat de Biologia va estrenar l'edifici que actualment ocupa al Campus de Pedralbes i va destinar un local a acollir les col·leccions del Museu de Zoologia. L'any 1985 la UB es va reorganitzar administrativament en divisions, entre les quals la Divisió III de Ciències Experimentals i Matemàtiques, que va crear una sèrie de serveis. Així, el 1995 l'antic Museu de Zoologia es va transformar en el Centre de Recursos de Biodiversitat Animal, un servei de la Divisió III gestionat pel Departament de Biologia Animal.

Finalment, amb la desaparició de les divisions l'any 2004, el CRBA va passar a ser un servei de suport a la docència i la recerca adscrit a la Facultat de Biologia.

En un primer moment, la col·lecció de zoologia i mineralogia es va constituir recol·lectant exemplars i adquirint algunes col·leccions. Actualment els exemplars arriben fonamentalment de donacions d'investigadors de la UB o de particulars sense cap vincle amb la institució.

Originalment la col·lecció del Gabinet era de zoologia i de mineralogia; actualment al CRBA només hi ha una col·lecció zoològica.

Inventari

Col·lecció zoològica (201.226 exemplars, a 2 de maig de 2019):

- Històrica: està formada per exemplars anteriors al 1936, la majoria de finals del segle XIX (564 exemplars).
- General: està formada per exemplars provinents de la col·lecció de l'antic Departament de Zoologia i de noves incorporacions (18.662 exemplars), exposats amb finalitats docents.
- Científica: està formada per diferents grups zoològics, entre els quals tenen una particular importància els exemplars Tipus de diferents espècies (182.006 exemplars).
- fotogràfica: està formada per 11.246 fotografies fetes per membres del CRBA.

Les col·leccions informatitzades són:

- Històrica (Diversos)
- General (Diversos)
- Alberto Salat (Mamífers, Aus - dissecats)
- Amadeu Blasco (Araneids - alcohol)
- Ana Perera (Araneids - alcohol)
- Anna Mas (Sílfils, Pauròpodes - preparacions)
- Antoni Serra (Quilòpodes, Diplòpodes - alcohol)
- Antònia M. Cirer (Rèptils - alcohol)
- Bartomeu Pairó (Diversos)
- Casanovas Cassany (Diversos)
- Centre Excursionista de Terrassa (Diversos)
- Dolors Selga (Col·lèmbols, Proturs - preparacions)
- Ecobill (Insectes - alcohol)
- Enrique Gadea (Diversos)
- Eva de Mas (Aranèids, Insectes - alcohol, sec)
- Herpetologia UB (Amfibis, Rèptils - alcohol)
- Juli Pujade-Villar (Insectes - sec)
- Jordi Ribes (Hemípters - sec)
- Jorge Cubo (Aus - sec)
- Laura Stefan (Àcars - preparacions)
- Lluís Dantart (Diversos)
- Luigi Salis (Insectes - sec)
- Luís Mata (Insectes - sec, alcohol)
- M. Cristina Vicente (Diplòpodes - alcohol)
- M. Soledad Gómez (Insectes - preparacions)
- Montserrat Portús & Montserrat Gállego (Àcars - preparacions)
- Manuel Ballesteros (Gasteròpodes - alcohol)
- Manuel Pérez (Aus, Mamífers - dissecats)
- Maria Rambla (Aranèids - alcohol)
- Mikel Zabala (Briozous - sec)
- Miquel Mont (Aus, Mamífers - dissecats)
- Narcís Prat (Insectes - alcohol, preparacions)
- Núria López (Araneids - alcohol)
- O. Abad (Equinoderms - sec, alcohol)
- Pancoding UB (Aràcnids - alcohol)
- Roser Campeny (Salamandres - alcohol)
- Joan Vives & Eduard Vives (Coleòpters, Insectes - sec)
- Xavier Turon (Urocordats - formol, preparacions)

Les col·leccions pendents d'informatitzar són:

- Maria Rambla (Opilions - alcohol)
- Antonio Cruz (Isòpodes - alcohol)
- Lluís Dantart (Mol·luscs - sec)
- Francesc Español (Insectes - sec)
- Part final de la col·lecció Joan Vives i Eduard Vives (Coleòpters - sec)
- Joaquim Gosàlbez i M. José López-Fuster (Micromamífers - sec)
- Adolf de Sostoa (Peixos - alcohol)

Web de consulta de la base de dades: <http://www.crba-ub.cat>

Usos de la col·lecció

1. Docència:

- Pràctiques presencials de l'assignatura de Cordats (grau de Biologia): identificació d'ocells fent servir guies.
- Pràctiques presencials de l'assignatura de Gestió de Fauna (grau de Ciències Ambientals): identificació d'espècies cinegètiques fent servir guies.
- Teoria i pràctiques presencials de l'assignatura de Gestió i Anàlisi de Dades de Biodiversitat (màster universitari de Biodiversitat): observació de les col·leccions i anàlisi de la base de dades del CRBA.
- Pràctiques virtuals (web del CRBA) de Zoologia General, Invertebrats, Artròpodes i Cordats.
- Cursos de fotografia (convalidables per crèdits ECTS):
 - Fotografia de la natura: iniciació i tècniques
 - Fotografia de la natura: laboratori digital
 - Fotografia de la natura: perfeccionament
 - Fotografia de la natura: tècniques especialitzades

2. Recerca:

- Projectes de recerca impulsats o realitzats des de la mateixa col·lecció:
 - Estima de densitats de poblacions de rèptils, aus i mamífers. Mata Atlàntica del Brasil. CRBA i Fundação Florestal de Sao Paulo. 1998.
 - Fauna cavernícola del Marroc. CRBA, Museu de Zoologia de Barcelona i Universitat Cadi Ayyad (Marràqueix). 2001.
- Recursos facilitats als investigadors:
 - Consulta i préstec de material de la col·lecció científica
 - Valoració per a l'acceptació de donacions de material
 - Acceptació d'exemplars Tipus de descripció de nous tàxons
 - Gestió integral de col·leccions
 - Donació de mostres per a estudis genètics i químics
- Foment de la recerca sobre aquesta col·lecció. El CRBA posa a disposició dels investigadors les seves col·leccions per fer estudis taxonòmics, filogenètics, morfològics, genètics i ecològics. També sol·licita als especialistes dels diferents grups zoològics la identificació dels exemplars no classificats.
- Relació amb grups de recerca, departaments i instituts. Diversos professors del Departament de Biologia Evolutiva, Ecologia i Ciències Ambientals de la Facultat de Biologia i del Departament de Biologia, Sanitat i Medi Ambient de la Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació de la UB col·laboren amb el CRBA.
- Col·laboració amb zoòlegs del Departament de Biologia Animal, de Biologia Vegetal i d'Ecologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, del Museu de Zoologia de Barcelona i de Cosmocaixa de l'Obra Social la Caixa.

- Publicacions científiques:
 - MATEOS, E.; GUIX, J. C.; SERRA, A.; PISCIOTTA, K. (ed.). 2002. *Censuses of Vertebrates in a Brazilian Atlantic Rainforest Area: The Paranapiacaba Fragment*. Centre de Recursos de Biodiversitat Animal. Universitat de Barcelona. Barcelona. 218 pàg.
 - SAAVEDRA, D. (ed.) et al. 2009. *The Abune Yosef Massif. Birds and Mammals of a hidden jewel of Ethiopia*. Centre de Recursos de Biodiversitat Animal. Universitat de Barcelona. Barcelona. 119 pàg.
 - GOULA, M.; RIBES, J.; SERRA, A. 2010. *Llista dels heteròpters de Catalunya (Insecta, Hemiptera, Heteroptera). Versió 1, juny 2010*. Centre de Recursos de Biodiversitat Animal. Edicions de la Universitat de Barcelona. Barcelona. 39 pàg.
 - MATA, L.; GOULA, M. 2011. *Clave de Familias de Heterópteros de la Península Ibérica (Insecta, Hemiptera, Heteroptera). Versión 1, Diciembre 2010*. Centre de Recursos de Biodiversitat Animal. Edicions de la Universitat de Barcelona. Barcelona. 26 pàg.
 - Articles publicats en revistes científiques en relació amb exemplars de la col·lecció del CRBA.

3. Divulgació:

- Participació en les Jornades de Portes Obertes de la Facultat de Biologia.
- Col·laboració amb diverses escoles i instituts com a suport a l'estudi de grups zoològics (visita al CRBA).
- Visites guiades per a alumnes de secundària (a petició d'escoles i instituts):
 - Participació en la gravació del vídeo *Festa de la Ciència de la UB*, organitzat per la Unitat de Cultura Científica i Innovació de la UB, de l'Àrea de Comunicació, el 27-03-2018.
 - Col·laboració en el curtmetratge *La gàbia de les orenetes*, guardonat al Festival Julius de 2018 amb el Premi Bis-B al segon millor curtmetratge i amb el premi del públic Pitet de Bava.
 - Participació a les Trobades de Divulgadors Científics de la UB.
 - Participació i col·laboració en programes de televisió, com ara *Espai Terra* i *Dinàmiks*.
 - Cessió o venda de fotografies a institucions i editorials.
 - Exposicions temporals:
 - Exposicions FotoNAT, dissenyades, maquetades i produïdes pel CRBA. Consulta al web del CRBA. [Enllaç](#).
 - Exposicions fotogràfiques ExpoNatura, organitzades per la Facultat de Biologia.
- Exposicions en format virtual al web del CRBA. [Enllaç](#).
- Préstec d'exemplars per a mostres i exposicions de la UB i d'altres institucions:
 - Exposició «Tresors del coneixement, *Arbor Scientiae*». Museu d'Història de Catalunya, 2016. [Enllaç1](#). [Enllaç2](#).

Ubicació i dades de contacte

Ubicació: Facultat de Biologia, edifici Ramon Margalef (av. Diagonal, 643, 08028 Barcelona)

Responsables de la col·lecció:

- Director: Dr. Antoni Serra Sorribes
- Conservadores: Dra. Núria López Mercader i Sra. Helena Basas Satorras

934 021 595 / crba@ub.edu / <http://www.ub.edu/crba/>